

Nr 56.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om överflyttande på arbetarskyddsstyrelsen av de uppgifter och befogenheter, som tillkomma arbetsrådet.

Genom en den 19 mars 1948 dagtecknad proposition, nr 193, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

om överflyttande på arbetarskyddsstyrelsen av de uppgifter och befogenheter, som tillkomma arbetsrådet.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

De uppgifter och befogenheter, som enligt lag eller författning tillkomma arbetsrådet, skola, med iakttagande av vad nedan sägs, i stället tillkomma arbetarskyddsstyrelsen.

2 §.

I handläggningen av ärende, som avses i denna lag, skola såsom ledamöter i arbetarskyddsstyrelsen delta, förutom en eller flera befattningshavare i styrelsen, representanter för arbetsgivare och arbetstagare, utsedda i enlighet med vad hittills gällt rörande utseende av sådana ledamöter i arbetsrådet och suppleanter för dem.

3 §.

Beträffande ärende, som avses i denna lag, skall i övrigt i tillämpliga delar vad som finnes stadgat om arbetsrådet gälla arbetarskyddsstyrelsen. Därvid skall föreskrift, som avser arbetsrådets ordförande eller hans ställföreträdare, i stället avse generaldirektören i arbetarskyddsstyrelsen eller dennes ställföreträdare och föreskrift, som angår annan utan förslag utsedd ledamot av arbetsrådet, i stället avse den eller de befattningshavare i styrelsen Konungen bestämmer.

4 §.

Närmare föreskrifter angående arbetarskyddsstyrelsens handläggning av ärende, som avses i denna lag, meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1949. Från och med nämnda dag skall förordnande att för tiden efter 1948 års utgång vara ledamot eller suppleant i arbetsrådet icke vidare gälla.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för lagförslaget, får utskottet i den mån redogörelse därför ej lämnas i det följande, hänvisa till propositionen.

Genom propositionen nr 184 till innevarande riksdag har Kungl. Maj:t bl. a. föreslagit inrättande fr. o. m. den 1 januari 1949 av ett nytt ämbetsverk, arbetarskyddsstyrelsen. Riksdagen har biträtt detta förslag. Det nya ämbetsverket skall övertaga dels från riksförsäkringsanstalten uppgiften att vara chefsmyndighet för yrkesinspektionen dels och från arbetsrådet de uppgifter och befogenheter, som enligt arbetstidslagarna och andra lagar tillkomma rådet.

Propositionen nr 184 bygger i huvudsak på ett av 1938 års *arbetarskyddskommitté* avgivet betänkande (SOU 1946: 88). Kommittén har dock föreslagit, att det nya ämbetsverket skulle tillskapas genom att det nuvarande arbetsrådet med bibehållet namn ombildades till ett centralt ämbetsverk, vilket övertog jämväl uppgiften att vara chefsmyndighet för yrkesinspektionen.

I anslutning till den berörda omorganisationen har propositionen nr 193 med förslag till lag om överflyttande på arbetarskyddsstyrelsen av de uppgifter och befogenheter, som tillkomma arbetsrådet, framlagts.

Beträffande *gällande bestämmelser om arbetsrådets sammansättning och arbetsuppgifter* får utskottet hänvisa till den redogörelse härutinnan som lämnats å s. 3—5 i propositionen nr 193.

Arbetarskyddskommittén har beträffande handläggningen av ärenden, som nu avgöras av arbetsrådet, d. v. s. huvudsakligen ärenden rörande *arbetstidslagstiftningen* icke föreslagit någon ändring i förhållande till vad som nu gäller. Dessa skulle alltså fortfarande handläggas av arbetsrådet.

Föredragande departementschefen, statsrådet Möller, har icke ansett sig kunna biträda kommitténs förslag i denna del och har utvecklat skälen härför på följande sätt:

Kommitténs förslag till ordnande av partsrepresentationen i det nya ämbetsverket är i vissa avseenden oklart. Anledningen härtill torde huvudsakligen vara, att kommittén ansett benämningen arbetsrådet böra övergå å det nyinrättade, för arbetarskyddet och arbetstidsärendena gemensamma

ämbetsverket. Kommittén synes ha tänkt sig att man härigenom skulle kunna undgå att göra ändring i arbetstidslagarna och de övriga lagar och författningar — butikstängningslagen, lagen angående tiden för förläggande av bageri- och konditoriarbete, lagen angående semesterns längd för vissa arbetstagare med särskilt pressande eller hälsofarligt arbete och förordningen angående yrkesmässig automobiltrafik — däri arbetsrådet tillagts viss befogenhet. Som en konsekvens härav har kommittén ansett att bestämmelserna i allmänna arbetstidslagen om arbetsrådets utseende och sammansättning alltså skulle gälla. Bl. a. skulle det nya ämbetsverkets chef och vissa andra befattningshavare i verket utses att vara opartiska ledamöter i arbetsrådet. Genom vad sålunda föreslagits skulle emellertid arbetsrådet alltså komma att bestå såsom en självständig myndighet vid sidan av det nyinrättade ämbetsverket. Detta skulle medföra uppenbara olägenheter. Exempelvis skulle en dispensansökan angående minderårigs användande till övertid i vissa fall rätteligen böra behandlas dels av arbetsrådet i den i allmänna arbetstidslagen angivna sammansättningen och dels av samma personer i egenskap av befattningshavare och särskilda ledamöter i det nya ämbetsverket. Vissa olägenheter skulle undvikas, om i enlighet med kommitténs förslag ämbetsverket övertog benämningen arbetsrådet, men därav skulle å andra sidan också, såsom arbetsrådet påpekat, följa en viss förvirring. Ärenden enligt arbetarskyddslagen, som vid ett bifall till detta förslag skulle handläggas av arbetsrådet, skulle nämligen ankomma på det nya ämbetsverket att avgöra — i många fall utan medverkan av partsrepresentanter — och icke av det enligt allmänna arbetstidslagen utsedda arbetsrådet.

Av nu angivna skäl anser jag det nödvändigt att de uppgifter och befogenheter som tillkomma det nuvarande arbetsrådet även formellt överflyttas på det nya ämbetsverket och att arbetsrådet således upphör att vara en självständig institution.

Departementschefen har med hänsyn till att utredning pågår om en revision av arbetstidslagstiftningen föreslagit, att alla ärenden enligt denna lagstiftning tills vidare skola liksom hittills avgöras med partsrepresentanter som bisittare. Dessa skola enligt förslaget utses i enlighet med vad som hittills gällt. Frågan om partsrepresentationens ordnande i arbetarskyddsstyrelsen bör enligt departementschefens uppfattning regleras i arbetarskyddsstyrelsens instruktion och arbetsordning. Detta förutsätter emellertid en lagändring. Departementschefen har härutinnan anfört:

Beträffande ärenden som för närvarande handläggas av arbetsrådet är emellertid att märka, att arbetsrådets sammansättning är reglerad i lag. En lagändring är sålunda här erforderlig. Då frågan om arbetarskyddsstyrelsens sammansättning i arbetstidsärenden torde komma att bli föremål för övervägande av arbetstidsutredningen, synes en lagändring nu lämpligen böra begränsas att avse meddelande av föreskrift om överflyttande å arbetarskyddsstyrelsen av de uppgifter och befogenheter som tillkomma arbetsrådet ävensom de föreskrifter som i övrigt äro oundgängligen erforderliga för att möjliggöra den nya ordningen för ärendenas prövning.

Frågan om partsrepresentanters deltagande vid handläggningen av *arbetarskyddsärenden* har vid åtskilliga tillfällen varit föremål för uppmärk-

samhet. Förslag om dylik representation ha sålunda tidigare framlagts av yrkesfarekommittén, socialstyrelsen och 1937 års arbetarskyddskommitté. Även 1938 års arbetarskyddskommitté har framlagt förslag i denna riktning.

Till motivering för detta förslag har kommittén anfört, att de synpunkter som varit bestämmande för partsrepresentation vid prövning och avgörande av ärenden enligt arbetstidslagarna kunde åberopas även då fråga vore om handläggning av vissa ärenden enligt arbetarskyddslagen och med stöd därav meddelade föreskrifter. Även här finge det anses vara av betydelse att genom en partsrepresentation tillföra det prövande organet erforderlig sakkunskap och tillförsäkra avgörandena största möjliga auktoritet. Det vore enligt kommitténs mening också betydelsefullt, om man vid handläggningen av ärenden enligt arbetarskyddslagen kunde draga nytta av den praxis, som utbildats vid prövning av ärenden jämlikt arbetstidslagarna, och de erfarenheter, som vunnits vid tillämpningen av dessa lagar. För att så skulle kunna ske syntes den mest ändamålsenliga lösningen vara, att det uppdroges åt det enligt reglerna i 1930 års lag om arbetstidens begränsning tillsatta arbetsrådet att jämväl pröva och avgöra de ärenden, som rörde arbetarskyddslagstiftningen. En viss begränsning härvidlag vore dock nödvändig. Medverkan av partsrepresentanter vid handläggningen av ärenden enligt arbetarskyddslagen syntes främst böra ifrågakomma i sådana ärenden, som rörde förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare, och därvid företrädesvis frågor av synnerlig vikt eller större principiell innebörd. Ärenden av löpande natur som avsåge tillämpning av lagens bestämmelser i speciella fall och som ej vore av särskild vikt med hänsyn till förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare, enklare dispensärenden, tekniska frågor o. s. v. borde handläggas utan medverkan av partsrepresentanter. Kommittén har icke ansett det möjligt att uppräknade slag av ärenden, som skulle behandlas med partsrepresentation. Huvudlinjerna härför borde lämpligen uppdragas i ämbetsverkets instruktion och arbetsordning. Därutöver borde verkets chef givas möjlighet att, när han så funne lämpligt, besluta, att ärende skulle handläggas i närvaro av partsrepresentanter.

Departementschefen har i likhet med kommittén ansett sig kunna förorda, att partsrepresentanter skola tjänstgöra som bisittare vid avgörande av ärenden enligt arbetarskyddslagen och har beträffande den omfattning vari så skall ske uttalat:

På grund härav böra också alla ärenden rörande tillämpningen av sådana stadganden i arbetarskyddslagen som angå arbetstiden och dess förläggning avgöras i denna ordning. Särskilt talar härför den omständigheten, att dessa bestämmelser ha så nära anknytning till arbetstidslagstiftningen, att det ofta måste inträffa att i ett och samma ärende såväl arbetarskyddslagen som någon av arbetstidslagarna är att tillämpa. I enlighet med vad kommittén föreslagit böra vidare ärenden, som avse överflyttning av arbetsgivaransvaret till särskild arbetsföreståndare, avgöras i närvaro

av partsrepresentanter även då fråga är om tillämpning av arbetarskyddslagen. Såsom kommittén anfört böra i övrigt arbetarskyddsärenden av principiell betydelse eller allmängiltig natur handläggas i denna ordning.

I det förslag till arbetarskyddslag, som tidigare denna dag remitterats till lagrådet, har upptagits ett stadgande (71 §) av innebörd att det skall ankomma på Kungl. Maj:t att förordna, i vilken utsträckning och i vilken ordning representanter för arbetsgivare och arbetstagare skola delta i arbetarskyddsstyrelsens handläggning av ärenden enligt arbetarskyddslagen.

Departementschefen har i likhet med arbetarskyddskommittén uttalat, att de nuvarande reglerna för arbetsrådet borde tagas till mönster, när det gäller handläggningen av ärende, som skall avgöras i närvaro av partsrepresentanter, och i denna fråga vidare uttalat:

I enlighet härmed bör dylikt ärende kunna avgöras av fem ledamöter eller, därest samtliga äro ense, av fyra ledamöter, dock att av partsrepresentanterna lika många skola närvara från vardera sidan. Såsom opartiska ledamöter böra kunna ingå, förutom generaldirektören i arbetarskyddsstyrelsen, som är självskriven såsom ordförande, en eller flera befattningshavare i styrelsen. Det synes böra ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma vilka befattningshavare, som skola ifrågakomma såsom ledamöter eller suppleanter. Därvid torde böra beaktas önskvärdheten av att en eller flera av dessa besitta domarkompetens.

Departementschefen har vidare uttalat, att partsrepresentanterna torde böra utses i enlighet med vad hittills gällt i fråga om utseende av sådana ledamöter i arbetsrådet och suppleanter för dem.

I de administrativa föreskrifter, som förutsättas skola reglera arbetarskyddsstyrelsens handläggning av arbetarskyddsärenden med deltagande av partsrepresentanter, bör enligt departementschefen angivas, att de ledamöter i styrelsen, som utsetts enligt arbetstidslagarnas bestämmelser, skola utan särskilt förordnande tjänstgöra som partsrepresentanter även i arbetarskyddsärenden, som skola handläggas med partsrepresentanter som bisittare.

Beträffande frågan, om särskilda partsrepresentanter skola finnas för ärenden, som angå verksamhetsområden, beträffande vilka arbetstiden regleras av de särskilda arbetstidslagarna, har departementschefen anfört:

Det synes kunna ifrågasättas om något verkligt behov av sådana specialrepresentanter föreligger och om icke behovet av sakkunskap på skilda områden kunde tillgodoses genom särskilda sakkunniga eller experter. Landsorganisationen synes i sitt yttrande ha uttalat sig för lämpligheten av en sådan anordning. Emellertid torde denna fråga för arbetstidslagstiftningens del komma att bli föremål för övervägande vid den pågående översynen av denna lagstiftning. Med hänsyn härtill synes det icke böra ifrågakomma att nu göra någon ändring i den ordning, som hittills tillämpats i detta hänseende vid handläggningen av ärenden enligt arbetstidslagarna. Vid sådant förhållande torde emellertid också kommitténs förslag att särskilda partsrepresentanter skola finnas även för prövning av arbetarskydds-

ärenden på de verksamhetsområden, varom nu är fråga, böra godtagas i avbidan på resultatet av arbetstidsutredningens arbete.

En fråga, som varit föremål för särskild uppmärksamhet i detta sammanhang är, huru tjänstemännen skola beredas plats inom partsrepresentationen. Beträffande de uttalanden i frågan, som gjorts av arbetarskyddskommittén och tjänstemännens centralorganisation, får utskottet hänvisa till den redogörelse härför som lämnats å s. 8—9 respektive s. 11 i propositionen. Departementschefen har beträffande detta spörsmål uttalat:

Denna fråga behandlades i proposition nr 45 till 1947 års riksdag. I enlighet med denna proposition löstes frågan om representation för tjänstemännen i arbetsdomstolen. Beträffande arbetsrådet sköts frågan på framtiden i avvaktan på prövningen av arbetarskyddskommitténs förslag. Kommittén har förordat den lösning, som föreslogs i den till grund för nyssnämnda proposition liggande utredningen. I denna utredning föreslogs, att i samtliga arbetstidslagar skulle införas bestämmelse att förslagsrätt i fråga om partsrepresentanter skulle tillkomma de svenska arbetsgivareföreningarnas förtroenderåd, landsorganisationen och tjänstemännens centralorganisation. Det förutsattes att en suppleant skulle utses i enlighet med det av sistnämnda organisation avgivna förslaget och att denne skulle inträda såsom ledamot i arbetsrådet i stället för en av de ordinarie ledamöterna å arbetarsidan, när tjänstemannamål förekomme till behandling i rådet. Emot denna lösning av frågan gjordes vid remissbehandlingen av förslaget icke några egentliga invändningar såvitt förslaget berörde arbetsrådet. I förevarande sammanhang har emellertid tjänstemännens centralorganisation påyrkat, att antalet partsrepresentanter i det nya ämbetsverket skulle bestämmas till tre på vardera sidan, därvid tjänstemännen skulle äga rätt att utse en representant. Såsom skäl härför har åberopats att vissa ärenden enligt arbetarskyddslagen vore av stor betydelse för tjänstemännen. För min del kan jag emellertid icke ansluta mig till detta yrkande. Enligt min uppfattning böra nämligen flera än sju ledamöter icke lämpligen på en gång tjänstgöra i den med partsrepresentanter förstärkta arbetarskyddsstyrelsen. Med hänsyn härtill torde tjänstgöringsförhållandena lättast kunna ordnas i enlighet med det förslag som utredningsmannen på sin tid avgav och till vilket arbetarskyddskommittén anslutit sig. Jag tillstyrker förden skull att detta förslag nu lägges till grund för frågans lösning.

Lagrådets utlåtande har inhämtats över förevarande lagförslag. Lagrådet har endast gjort ett redaktionellt påpekande. Detta har beaktats vid den slutliga utformningen av förslaget till lagtext.

Utskottet. Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot det genom propositionen framlagda lagförslaget och får därför hemställa,

att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 26 juni 1948.

På andra lagutskottets vägnar:
DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling ha närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Norman, Holmbäck*, Forslund, Hage*, Löfvander, Uhlén, Carl Eric Ericsson* och Hollertz*;

från a n d r a kammaren: herrar Olovson i Västerås, Hellbacken*, Johnson i Kastanjegården, Hermansson*, Holm*, Andersson i Gisselås, fru Johansson i Norrköping och herr Carlsson i Bakeröd*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.